

Original Article

นิพนธ์ต้นฉบับ

ภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา ในตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย

ปรีดาศักดิ์ หนูแก้ว

ดาวเรือง อุ่นใจ

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอบึงกาฬ หนองคาย

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา ตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย จากกลุ่มตัวอย่าง 254 คน สุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 เก็บข้อมูล ระหว่างวันที่ 10 กรกฎาคม 2553 ถึงวันที่ 24 สิงหาคม 2553 ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด independent samples t test และ one-way ANOVA และหาความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD โดยกำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05

การศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.5 อายุเฉลี่ย 39.28 ปี (SD 8.32) สถานภาพสมรส คู่ ร้อยละ 90.2 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 58.7 รายได้เฉลี่ย 18,206.67 บาท ต่อเดือน มีหนี้สิน ร้อยละ 77.2 จำนวนหนี้สินอยู่ในช่วงต่ำกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 83.7 เป็นหนี้ในระบบ ร้อยละ 89.8 ความถี่การทำงาน 2 วันเว้นวัน ร้อยละ 90.9 ในแต่ละวันทำงาน ลับมีด ร้อยละ 94.9 กรีดยาง ร้อยละ 99.6 หยอดน้ำกรด ร้อยละ 95.3 ใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว ร้อยละ 65.0 ใช้กรดซัลฟูริก ร้อยละ 56.3 ใช้สารเคมีชนิดดูดซึมกำจัดวัชพืช ร้อยละ 45.3 สวนยางไกลจากที่พัก ร้อยละ 58.7 ระยะเวลาทำงานเฉลี่ย 4.06 ชั่วโมง (SD 1.90 ชั่วโมง) ทำอาชีพรอง ร้อยละ 56.3 เป็นสมาชิกกลุ่มหรือกองทุนต่าง ๆ ร้อยละ 57.9 ภาวะสุขภาพในภาพรวม อยู่ในระดับดี (mean 2.47, SD 0.25) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา กับระดับการศึกษา ภาระหนี้สิน จำนวนหนี้สิน ประเภทหนี้สิน ความถี่ในการทำงาน การใช้สารป้องกันและกำจัดโรคพืช ชนิดของสารกำจัดวัชพืช การใช้ยากันยุง ระยะทางจากที่พักกับสวนยาง มีสิ่งกีดขวางขณะทำงาน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ ควรจัดให้มีรูปแบบการบริการสุขภาพเชิงรุกที่เหมาะสมแก่ประชาชนกลุ่มอาชีพผลิตยางพาราในแต่ละสภาพพื้นที่

คำสำคัญ: ภาวะสุขภาพ, อาชีพผลิตยางพารา

บทนำ

ผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราเป็นกลุ่มแรงงานภาคเกษตรที่มีความสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ⁽¹⁾

แต่ในขณะเดียวกันต้องเผชิญกับปัจจัยอันตรายทั้งจากสภาพแวดล้อม และสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัยในทุกขั้นตอนการผลิตยางพารา จึงจำเป็นต้องให้ความ

สนใจในภาวะสุขภาพของประชากรกลุ่มอาชีพนี้ ร่วมกับการพิจารณาหามาตรการป้องกันและลดความเสี่ยงจากการทำงาน ให้ผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราทำงานอย่างปลอดภัย⁽²⁾

จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่เพาะปลูกยางพารา จำนวน 425,216 ไร่ มากเป็นอันดับหนึ่งของภาคอีสาน ผลผลิตรวม รอบปี 2551 จำนวน 19,881,271 กิโลกรัม มูลค่ารวม 859,527,680.45 บาท โดยพื้นที่ตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ มีพื้นที่ปลูกยางพารา จำนวน 5,829 ไร่⁽³⁾ ในปี 2551 ปัญหาสุขภาพในพื้นที่ตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย คือ ความผิดปกติของกระดูกและกล้ามเนื้อ โรคระบบย่อยอาหาร อุบัติเหตุจากการทำงาน ภาวะแปรปรวนทางจิตและความเครียด อาการเจ็บป่วยจากการสัมผัสสารพิษ⁽⁴⁾ พบอัตราป่วย 4,325.97, 2,300.08, 654.98, 365.58, 106.62 ต่อประชากรแสนคน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะสุขภาพของผู้ผลิตยางพาราในเขตพื้นที่ตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย โดยมุ่งหวัง นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างเสริมสุขภาพและลดภาวะเสี่ยงด้านสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) โดยประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา 9 หมู่บ้าน จำนวน 1,978 คน จากการสำรวจและได้ขึ้นทะเบียนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเกษตรกรผู้มีอาชีพผลิตยางพาราในเขตพื้นที่ตำบลโคกก่อ⁽⁵⁾ และได้กลุ่มขนาดตัวอย่าง 254 คน จากการคำนวณ โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณ ค่าเฉลี่ยของประชากร กรณีทราบขนาดประชากร

$$n = \frac{NZ^2_{\alpha/2}\sigma^2}{e^2 (N-1) + Z^2_{\alpha/2}\sigma^2}$$

สุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 9 หมู่บ้าน ผู้ศึกษาจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบสัดส่วนแบบคณิตศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์งานวิจัยภาวะสุขภาพของกรีดยางพาราในท้องถิ่นจังหวัดตรัง⁽⁶⁾ และสร้างขึ้นเองบางส่วนที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์คุณลักษณะของการประกอบอาชีพผลิตยางพารา ในตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ ภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราในตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย ลักษณะคำถามเป็นคำถามมาตราส่วนประมาณ (rating scale) กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้ 3 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.00 คะแนน แสดงว่ามีภาวะสุขภาพ ระดับดี

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.68 - 2.33 คะแนน แสดงว่ามีภาวะสุขภาพ ระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.67 คะแนน แสดงว่ามีภาวะสุขภาพ ระดับไม่ดี

ตรวจสอบความตรงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทดลองใช้ (try-out) กับผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราในเขตตำบลชัยพร อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง ตุลาคม 2553

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) มัธยฐาน (median)

2. สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) โดยใช้ ANOVA ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และศึกษาความสัมพันธ์ โดยใช้ LSD เปรียบเทียบตัวแปร และใช้สถิติ t-test ในการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ α 0.05

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ประกอบการอาชีพผลิตยางพาราในตำบลโคกก่อง อำเภอเมืองกาฬจังหวัดหนองคาย (ตารางที่ 1)

ลักษณะการทำงาน มีระยะเวลาประกอบอาชีพอยู่ระหว่าง 1-5 ปี ร้อยละ 67.3 ทำงานในสวนตนเอง ร้อยละ 65.0 ความถี่ของการทำงานสภาพอากาศปรกติ 2 วัน เว้น 1 วัน ร้อยละ 90.9 ทำงานลับมีด ร้อยละ 94.9 กรีดยาง ร้อยละ 99.6 ปริมาณต้นยางที่กรีดอยู่ระหว่าง 501-1,000 ต้นต่อวัน ร้อยละ 59.3 เฉลี่ย 776.77 ต้น (SD 330.27 ต้น) ไม่ได้เก็บน้ำยาง ร้อยละ 89.4 ไม่ได้ทำแผ่นยาง ร้อยละ 98.4 ทำงานหยอดน้ำกรดทำยางก้อนถ้วย ร้อยละ 95.3 จำนวนต้นยางที่หยอดน้ำกรด อยู่ระหว่าง 501-1,000 ต้น ร้อยละ 60.7 เฉลี่ย 747.32 ต้น (SD 337.96 ต้น) การกำจัดวัชพืชในสวนยางที่ทำงาน ส่วนมากทำด้วยตนเอง ร้อยละ 86.2 วิธีการที่ใช้มากที่สุด คือ ใช้เครื่องตัดหญ้า หรือ ใช้อุปกรณ์ ถาก ถาง ร้อยละ 50.0 (ตารางที่ 2)

การใช้สารเคมี พบว่าผู้ประกอบการอาชีพผลิตยางพาราตำบลโคกก่อง อำเภอเมืองกาฬ จังหวัดหนองคาย ใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว ร้อยละ 65.0 ไม่มีการใช้สารป้องกันและกำจัดเชื้อราหรือโรคพืช ร้อยละ 79.1 ไม่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช (ยาฆ่าหญ้า) ร้อยละ 50.0 รองลงมาใช้สารเคมี ชนิดดูดซึม ร้อยละ 45.3 ใช้กรดกำมะถัน

ตารางที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ประกอบการอาชีพผลิตยางพารา

คุณลักษณะส่วนบุคคล	ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	
	จำนวน (n=254)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	169	66.5
หญิง	85	33.5
อายุ (ปี)		
≤ 30	43	16.9
31 - 40	99	39.0
41 - 50	91	35.8
> 50	21	8.3
(mean 39.28, SD 8.32, min 19, max 60)		
สถานะภาพสมรส		
โสด	17	6.7
คู่	229	90.2
หม้าย	8	3.1
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียน	3	1.2
ประถมศึกษา	149	58.6
มัธยมต้น	49	19.3
มัธยมปลาย/ ปวช.	44	17.3
อนุปริญญา / ปวส.	5	2.0
ปริญญาตรี	4	1.6
รายได้จากการประกอบอาชีพผลิตยางพารา (บาท ต่อเดือน)		
≤ 10,000	90	35.4
10,001 - 25,000	113	44.5
25,001 - 40,000	39	15.4
40,001 - 55,000	10	3.9
> 55,001	2	0.8
(med 15,000, mean 18,206.67, SD 11,081.86, min 5,000, max 60,000)		
ภาระหนี้สิน (บาท)		
ไม่มี	58	22.8
มี	196	77.2
จำนวน		
≤ 100,000	164	83.7
100,001 - 300,000	23	11.7
300,001 - 500,000	6	3.1
> 500,001	3	1.5
(P25 20,000.00 บาท, P75 100,000.00 บาท, mean 82,209.87 บาท, SD 118,736.18 บาท min 5,000 บาท, max 800,000 บาท)		
ประเภทของหนี้สิน		
หนี้ในระบบ	176	89.8
หนี้นอกระบบ	20	10.2

ภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราในตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 2 ลักษณะการทำงานของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา

ลักษณะการทำงานของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา	ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	
	จำนวน (n=254)	ร้อยละ
ระยะเวลาในการประกอบอาชีพผลิตยางพารา (ปี)		
1 - 5	171	67.3
6 - 10	68	26.8
> 11	15	5.9
(med 4 ปี, mean 4.96 ปี, SD 3.66 ปี, min 1 ปี, max 20 ปี)		
ประเภทการทำงานผลิตยางพารา		
ทำงานในสวนของตนเอง	165	65.0
รับจ้างทำงานในนายทุน	54	21.2
ทำงานทั้งในสวนของตนเองและรับจ้างนายทุน	35	13.8
ความถี่ในการทำงานผลิตยางของท่านในสภาพอากาศปกติ		
ทุกวัน	2	0.8
วันเว้นวัน	14	5.5
2 วันเว้นวัน	231	90.9
3 วันเว้นวัน	7	2.8
ข้อมูลการทำงาน		
ลับมีด (ค้ำต่อวัน)		
1-2	168	69.7
≥ 3	73	30.3
กรีดยาง (ตันต่อวัน)		
≤ 500	59	23.3
501 - 1,000	150	59.3
> 1001	44	17.4
(mean 776.7, SD 330.27, min 150, max 1,800)		
เก็บรวบรวมน้ำยางเพื่อทำแผ่นยาง		
- ไม่เก็บ	227	89.4
- เก็บ	27	10.6
การทำแผ่นยาง		
- ไม่ทำ	250	98.4
การหยอดน้ำกรดทำยางก้อนถ้วย		
- ไม่ทำ	12	4.7
- ทำงานหยอดน้ำกรดทำยางก้อนถ้วย(ตันต่อวัน)	242	95.3
≤ 500	55	22.7
501 - 1,000	147	60.8
≥ 1001	40	16.5
(mean 747.32, SD 337.96, min 150, max 1700)		
การเก็บขายนํายาง		
- ไม่เก็บ	233	91.7
- เก็บ	21	8.3
การกำจัดวัชพืชในสวนยางที่ทำงาน		
ทำด้วยตนเอง	219	86.2
จ้างผู้อื่น	35	13.8
กำจัดวัชพืชโดยวิธี		
- ฉีดพ่นยาฆ่าหญ้า	31	12.2
- ใช้เครื่องตัดหญ้า หรือ ใช้อุปกรณ์ ถาก ถาง	127	50.0
- ใช้ทุกวิธี	96	37.8

ร้อยละ 56.3 ไม่ใช้ยากันยุง ขณะทำงาน ร้อยละ 66.5 สภาพแวดล้อมในการทำงาน ทำงานในพื้นที่ราบสูง สลับเนินลาดชัน ร้อยละ 56.7 สวนยางไกลจากที่พัก ต้องเดินทางโดยใช้รถ ร้อยละ 58.7 ใช้รถจักรยานยนต์ เดินทางไปทำงาน ร้อยละ 90.9 ใช้เวลาเดินทางไปทำงานไม่เกิน 10 นาที ร้อยละ 51.2 ในบริเวณสวนยางที่ทำงานมีสิ่งกีดขวางน้อย ทำงานได้สะดวก ร้อยละ 69.7 ความสูงของหน้ายางโดยเฉลี่ยมากที่สุด 101 เซนติเมตรขึ้นไป ร้อยละ 41.7 สูงเฉลี่ย 99.59 เซนติเมตร (SD 37.89)

2. ภาวะสุขภาพโดยรวมของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา ตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย จากการศึกษา ภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า มีภาวะสุขภาพรายด้านและโดยรวม อยู่ใน ระดับดี (mean 2.47, SD 0.25) เมื่อพิจารณา ระดับภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา ตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย เป็น รายด้าน พบว่า

2.1 ภาวะสุขภาพด้านร่างกาย ภาพรวมอยู่ใน ระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.42 (SD 0.48) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ในปัญหาเกี่ยวกับการรับรส อยู่ใน ระดับดี ค่าเฉลี่ย น้อยสุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับกระดูกและกล้ามเนื้อ อยู่ใน ระดับปานกลาง (mean 1.89, SD 0.74)

2.2 ภาวะสุขภาพด้านจิตใจ ภาพรวมอยู่ใน

ตารางที่ 3 ระดับของภาวะสุขภาพของ ผู้ประกอบอาชีพผลิต ยางพารา (n=254)

ภาวะสุขภาพ	Mean	SD
ด้านร่างกาย	2.42	0.48
ด้านจิตใจ	2.48	0.33
ด้านสังคม	2.50	0.33
จิตวิญญาณ	2.58	0.31
ด้านปัญญา	2.38	0.35
รวมช่วงคะแนนเฉลี่ย (min 1.58, max 3)	2.47	0.25

ระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.48 (SD 0.33) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน อยู่ใน ระดับดี (mean 2.83, SD 0.38) ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความมั่นใจว่าสามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อมี เหตุการณ์คับขันหรือ ร้ายแรงเกิดขึ้น อยู่ใน ระดับปาน กลาง (mean 2.22, SD 0.60)

2.3 ภาวะสุขภาพด้านสังคม ภาพรวมอยู่ใน ระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.50 (SD 0.33) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ความภาคภูมิใจที่เป็นผู้ทำงานหารายได้ ให้ครอบครัว อยู่ใน ระดับดี (mean 2.80, SD 0.42) ค่า เฉลี่ยน้อยที่สุด คือ รู้สึกว่าอาชีพผลิตยางพารา เป็นที่ ยอมรับจากคนในชุมชน อยู่ใน ระดับปานกลาง (mean 1.93, SD 0.83)

2.4 ภาวะสุขภาพด้านจิตวิญญาณ ภาพรวมอยู่ใน ระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.58 (SD 0.31) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุดคือ มีกำลังใจเมื่อได้คิดถึงเรื่องที่ประสบความสำเร็จและภาคภูมิใจ อยู่ใน ระดับดี (mean 2.80, SD 0.40) ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ใช้วิธีปฏิบัติทางศาสนาใน การดำเนินชีวิตใน ระดับดี (mean 2.40, SD 0.59)

2.5 ภาวะสุขภาพด้านปัญญา ภาพรวมอยู่ใน ระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.38 (SD 0.35) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การได้รับการรักษาพยาบาลที่ถูกต้องช่วยลดความ รุนแรงของการเจ็บป่วยหรือโรคได้ ผู้ประกอบอาชีพ ผลิตยางพาราปฏิบัติใน ระดับดี (mean 2.90, SD 0.32) ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ไม่ไปซื้อ ยากินเองปฏิบัติใน ระดับปานกลาง (mean 2.01, SD 0.73) (ตารางที่ 3)

3. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ย ภาวะสุขภาพ กับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบอาชีพผลิตยาง พารา

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่เกี่ยวข้อง กับภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพยางพารา นั้น กลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เรื่องราคายางพาราสูง แต่ฝนพวน ทำให้รายได้ไม่แน่นอน ส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตใจไม่ดีขอให้ภาครัฐได้ช่วย

ภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราในตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยภาวะสุขภาพกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา

ลักษณะส่วนบุคคล/ประกอบอาชีพ	จำนวน (n=254 คน)	Mean	SD	F	P-Value
ระดับการศึกษา					
ไม่ได้เรียน	3	2.32	0.32	2.26*	0.04
ประถมศึกษา	149	2.46	0.26		
มัธยมต้น	49	2.44	0.24		
มัธยมปลาย/ ปวช.	44	2.57	0.20		
อนุปริญญา / ปวส.	5	2.35	0.13		
ปริญญาตรี	4	2.51	0.25		
ภาระหนี้สิน					
ไม่มี	58	2.54	0.23	0.59*	0.012
มี	196	2.45	0.25		
ระดับจำนวนหนี้สิน (บาท)					
ไม่มี	58	2.54	0.23	2.66*	0.033
มี ≤ 100,000	164	2.43	0.24		
100,001 - 300,000	23	2.54	0.28		
300,001 - 500,000	6	2.50	0.14		
> 500,000	3	2.54	0.19		
ประเภทหนี้สิน					
ในระบบ	176	2.47	0.24	0.09*	0.001
นอกระบบ	20	2.28	0.26		
ความถี่ในการทำงาน					
ทุกวัน	2	2.38	0.39	6.21*	< 0.001
วันเว้นวัน	14	2.23	0.21		
2 วันเว้นวัน	231	2.48	0.24		
3 วันเว้นวัน	7	2.65	0.30		
การใช้สารป้องกันและกำจัดเชื้อราหรือโรคพืช					
สารเคมี	22	2.25	0.21	17.89*	< 0.001
สารชีวภาพ	31	2.34	0.24		
ไม่ใช้	201	2.51	0.23		
ชนิดสารกำจัดวัชพืช					
ชนิดคลอซิม	115	2.34	0.20	45.60*	< 0.001
สารพาราควอท	12	2.39	0.19		
ไม่ใช้	127	2.60	0.23		
ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยาง					
ในบริเวณเดียวกัน	9	2.44	0.21	3.34*	0.037
ไกลบ้านเดินเท้าเข้าถึง	96	2.52	0.23		
ไกลเดินทางโดยใช้รถ	149	2.44	0.25		
สิ่งกีดขวางในการทำงาน					
มาก	4	2.29	0.20	4.42*	0.013
ปานกลาง	73	2.41	0.22		
น้อย	177	2.50	0.25		
การเป็นสมาชิกกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในชุมชน					
เป็น	147	2.53	0.32	2.70**	0.01
ไม่เป็น	107	2.42	0.34		
การใช้ยาต้านยุง ขณะทำงาน					
ยาจุดกันยุง	37	2.34	0.21	13.11	<0.001
ยาทา/โลชั่นทากันยุง	48	2.38	0.24		
ไม่ใช้	169	2.52	0.24		

* = F-test ** = t-test

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยเทคนิค LSD พบว่า

คุณลักษณะส่วนบุคคล/การประกอบอาชีพ	Mean difference	p- value	95% CI	
			Lower Bond	Upper Bond
ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษา กับ มัธยมปลาย	-0.11*	0.005	-0.20	-0.03
มัธยมต้น กับ มัธยมปลาย	-0.13*	0.012	-0.23	-0.02
ระดับจำนวนหนี้สิน				
ไม่มีหนี้สิน กับ <100,000	0.10*	0.004	0.03	0.18
ความถี่ในการทำงาน				
วันเว้นวัน กับ 2 วันเว้นวัน	-0.25*	< 0.001	-0.38	-0.12
3 วันเว้นวัน	-0.42*	< 0.001	-0.64	-0.19
การใช้สารป้องกัน กำจัดเชื้อราหรือโรคพืช				
สารเคมี กับ ไม่ใช้	-0.26*	< 0.001	-0.36	-0.16
สารชีวภาพ กับ ไม่ใช้	-0.17*	< 0.001	-0.26	-0.08
ชนิดของสารกำจัดวัชพืช				
ชนิดดูดซึม กับ ไม่ใช้	-0.26*	< 0.001	-0.31	-0.20
สารพาราควอท กับ ไม่ใช้	-0.21*	0.001	-0.33	-0.08
ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยาง				
อยู่ใกล้บ้าน กับ ไกลเดินทางโดยใช้รถ	-0.08*	0.011	0.01	0.14
สิ่งกีดขวางในการทำงาน				
ปานกลาง กับ น้อย	-0.08*	0.010	-0.15	-0.02
การใช้ยากันยุง				
ใช้ยากับไม่ใช้	-0.18*	<0.001	-0.27	-0.09
ใช้ยากับไม่ใช้	-0.14*	<0.001	-0.22	-0.06

ประกันราคา ร้อยละ 42.1 รองลงมา มีผู้ขายสวนจำนวนมากเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อ และรำคาญขอให้หน่วยงานภาครัฐได้ช่วยเหลือในการกำจัดยุงลาย ร้อยละ 30.7 และปัญหาเรื่องความปลอดภัยของทรัพย์สิน มีการขโมยยางก้อนในสวนจำนวนมาก เนื่องจากยางราคาดี ขอให้ภาครัฐจัดเจ้าหน้าที่ช่วยดูแล ร้อยละ 19.3 ตามลำดับ

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราในตำบลโคกก่อง อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย พบว่า ระดับการศึกษา ภาระหนี้สิน ระดับจำนวนหนี้สิน และประเภทหนี้สิน ความถี่ในการทำงาน การใช้สาร

ป้องกันและกำจัดเชื้อราหรือโรคพืช ชนิดของสารกำจัดวัชพืช การใช้ยากันยุง ขณะทำงาน ระยะทางจากที่พักอาศัยกับสวนยาง มีสิ่งกีดขวางในการทำงาน และการเป็นสมาชิกกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนที่ต่างกัน ส่งผลต่อภาวะสุขภาพที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ตารางที่ 4 และ 5)

วิจารณ์

1. ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราในตำบลโคกก่อง อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย แสดงให้เห็นว่า ประชากรผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา ในตำบลโคกก่องโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุโดยเฉลี่ยอยู่ในช่วง 31-40 ปี ซึ่งเป็น

ประชากรกลุ่มวัยทำงาน ที่ต้องรับผิดชอบหารายได้ให้ครอบครัว ส่วนมากอยู่ในสถานะภาพสมรสคู่ มีระดับการศึกษาเพียงชั้นประถม การผลิตยางพาราส่วนใหญ่เรียนรู้ด้วยตนเอง ไม่ต้องใช้ความรู้ในระบบการศึกษา ในโรงเรียน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 10,000 บาท ซึ่งถือเป็นรายได้ที่มากพอในการดำรงชีพ แต่ยังคงพบว่ามีหนี้สินในระบบ มีประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ไม่เกิน 5 ปี มีสวนยางเป็นของตนเอง ในแต่ละเดือนทำงาน 20 วัน พัก 10 วัน สอดคล้องกับการศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมป้องกันการป้องกันสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา ในเขตพื้นที่อำเภอพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี⁽²⁾ ทำงานบนพื้นที่ราบสูง นิยมใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทาง สวนยางอยู่ห่างไกลจากที่พักอาศัย ระยะเวลาในการเดินทางไม่มากนัก พื้นที่ในสวนยางไม่รก หนัวยางสูงโดยเฉลี่ย 1 เมตร ผู้ประกอบอาชีพไม่ต้องก้มทำงานมากนัก กลุ่มตัวอย่างตื่นนอนเดินทางไปทำงานในช่วงเวลา 24.00 น. ถึง 03.00 น. ใช้เวลาทำงาน เฉลี่ยไม่เกิน 5 ชั่วโมงต่อวัน มีการทำอาชีพเสริม ไม่สูบบุหรี่ ดื่มสุรา ไม่กินยาแก้ปวด ยาชุด หรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จึงส่งผลต่อภาวะสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาภาวะสุขภาพของคนกรีดยางพาราในท้องถิ่น จังหวัดตรัง⁽⁶⁾ การศึกษาสภาพสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดชุมพร⁽⁷⁾ กรณีศึกษา สภาพการทำงานและความสุขของกลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกในผู้ประกอบอาชีพกรีดยางพารา ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง⁽¹¹⁾ ผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราตำบลโคกก่อ ส่วนใหญ่ เป็นครอบครัวเดียวมีสมาชิกไม่เกิน 5 คน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในช่วงที่ว่างจากการทำงาน มีการรวมกลุ่มการผลิตและเป็นสมาชิกกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในชุมชน การออมเงินมีเป็นส่วนน้อย สอดคล้องกับการศึกษา ภาวะสุขภาพของผู้มีอาชีพปลูกยางพาราในเขตตำบลนาสวรรค์ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย⁽⁸⁾ และการศึกษา ภาวะ

สุขภาพของคนกรีดยางพาราในท้องถิ่น จังหวัดตรัง⁽⁶⁾

2. ภาวะสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพาราในตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 2.47 (SD 0.25) สอดคล้องการศึกษาภาวะสุขภาพคนกรีดยางพาราในท้องถิ่นจังหวัดตรัง⁽⁶⁾ และแตกต่างจากการศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมป้องกันการป้องกันสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา โรงพยาบาลพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี⁽²⁾

3. เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยภาวะสุขภาพกับ คุณลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา ในพื้นที่ตำบลโคกก่อ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคายโดยพบว่าประชากรที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า ภาวะหนี้สิน ระดับจำนวนหนี้สินมากกว่า และประเภทหนี้สินแตกต่างกัน ประชากรที่มีระดับความถี่ในการทำงานมากน้อยต่างกัน การใช้หรือไม่ใช้สารป้องกันและกำจัดเชื้อราหรือโรคพืช ชนิดของสารกำจัดวัชพืชที่ต่างกัน การใช้หรือไม่ใช้ยากันยุงขณะทำงาน ระยะทางจากที่พักอาศัยกับสวนยางที่แตกต่างกัน มีสิ่งกีดขวางในการทำงานมากน้อยต่างกัน และการเป็นหรือไม่เป็นสมาชิกกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นในชุมชน มีผลต่อระดับภาวะสุขภาพโดยรวมที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งระดับการศึกษาที่ต่างกันอาจทำให้ผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารามีการดูแลสุขภาพที่แตกต่างกันได้ รวมถึงภาวะหนี้สินของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา อาจส่งผลกระทบทั้งสุขภาพจิตและสุขภาพกายด้วย ส่วนคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้ ระยะเวลาการทำงาน กิจกรรมการทำงานแต่ละวัน การกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย ชนิดของน้ำกรด ลักษณะของพื้นที่ทำงาน ความสูงของหนัวยาง อาชีพรอง การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การกินยาแก้ปวด ตำแหน่งทางสังคม การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา และการออมเงิน ที่ต่างกันนั้น ไม่มีผลต่อระดับภาวะสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีรูปแบบการบริการสุขภาพเชิงรุกเหมาะสมกับกลุ่มคนกรีดยางในแต่ละพื้นที่
2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลภาวะสุขภาพ และปัญหาสุขภาพที่มีผลจากการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา การป้องกันปัญหาสุขภาพในกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการผลิตยางพาราให้มากขึ้นเพื่อรองรับการพัฒนาสุขภาพผู้ประกอบการอาชีพทำสวนยางพาราอย่างยั่งยืนให้มีประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิตในแต่ละพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประจักษ์ บัวผัน รองคณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น นายแพทย์เด่นชัย ศรีกิจ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดหนองคาย นายแพทย์บัญชา ผลานูงษ์ ประธานหน่วยคู่มือบริการปฐมภูมิอำเภอบึงกาฬ ที่ได้ให้โอกาสผู้วิจัยได้ทำการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณคุณประเสริฐ บินตะค คุณวงเดือน พระนคร นักวิชาการสาธารณสุข และคุณสมศักดิ์ นวลมีศรี นักวิชาการเกษตร ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือและให้กำลังใจในการทำวิจัยด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัยตำบลโคกก่องทุกท่าน พร้อมทั้งต้องขอขอบคุณอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลโคกก่อง อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย รวมทั้งผู้ประกอบการอาชีพกรีดยางพาราทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือ ตลอดจนให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. วารสารประชากร 2533;19:3.
2. ยูพากรณ์ จันทรมิล. รายงานการวิจัยภาวะสุขภาพ และพฤติกรรมป้องกันสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพผลิตยางพารา; จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สุราษฎร์ธานี: โรงพยาบาลพระแสง; 2550.
3. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองคาย.ระบบข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์ยางพารา จังหวัดหนองคาย. หนองคาย: กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลการเกษตร; 2552.
4. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สาธารณสุข. คู่มือประเมินผลแผนงานและโครงการกระทรวงสาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิชย์; 2552
5. เทศบาลตำบลโคกก่อง. ทะเบียนผู้ประกอบการอาชีพกรีดยางพาราในเขตพื้นที่ตำบลโคกก่องประจำปีงบประมาณ 2552. หนองคาย: สำนักงานปลัดเทศบาลตำบลโคกก่อง; 2552.
6. ธีรัตน์ สุภานันท์. รายงานวิจัย ภาวะสุขภาพของคนกรีดยางพาราในท้องถิ่นจังหวัดตรัง. ตรัง: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนิตรัง; 2549.
7. อรอนงค์ เอี่ยมขำ, ประจิด หมายดี, ศรีธยา กงทอง, สุวิชาญ ศิลปะศรีมี. รายงานการวิจัยสภาวะสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา. นครศรีธรรมราช: สำนักป้องกันควบคุมโรคที่ 11; 2547.
8. ณัฐพงศ์ เผ่าไพศาล. รายงานการวิจัยภาวะสุขภาพของผู้มีอาชีพปลูกยางพาราในเขต ตำบลนาสวรรค์ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดหนองคาย. รายงานการศึกษานโยบายพิเศษ. หนองคาย: สถานีอนามัย ตำบลนาสวรรค์; 2552.
9. นพวุฒิ ชื่นบาล. การประยุกต์การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันภัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานในเกษตรกร. กลุ่มโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข; 2550.
10. สมศักดิ์ พุ่มช่วย. ความรู้ ความคิดเห็นและการปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกัน และกำจัดวัชพืชในสวนยางพารา กรณีศึกษา จังหวัดหนองคาย (วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะวิทยาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2543.
11. ณรงค์ เบ็ญสอาด. สภาพการทำงานและความชุกของกลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกในผู้ประกอบการอาชีพกรีดยางพารา ตำบลนาเกลือ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. ตรัง. สถานีอนามัยบ้านมดตะนอย ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง; 2546.
12. สลิสร เทพตระการพร. การส่งเสริมสุขภาพ ในสถานประกอบการ. กรุงเทพมหานคร: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข; 2546.

Abstract **Health Status of Rubber Tree Farmers in Tambon Khok Kong, Bueng Kan District, Nong Khai Province**

Preedasak Nookaew, Dowrueng Aunjai

Bueng Kan District Public Health Office, Nong Khai Province

Journal of Health Science 2012; 21:144-53.

This study was aimed at observing health status of rubber tree farmers in Tambon Khok Kong, Bueng Kan District, Nong Khai Province. From the sample of 254, the data was systematically randomized and collected by interviewing with the questionnaire reliability of 0.90. The data was collected throughout July 10th - August 24th, 2010. The statistical test applied in this study included percentage, average, standard deviation, mean, maximum, minimum, independent sample t-test, and one-way ANOVA. The couple differentiation was determined by LSD with the significant level of 0.05.

The result showed that dominant gender was male (66.5%) with the average age of 39.28 years (SD 8.32). While 90.2 percent of them were married. 58.7 percent had primary education level with an average income of 18,206.67 THB per month. Yet 77.2 percent were in debt within the range lower than 100,000 THB, of which 83.7 percent had legal obligation. It was found that 90.9 percent of them worked every two other days. The routine works included knife sharpening (94.9%), slitting (99.6%), acid pouring (95.3%), chemical fertilization (65.0%), sulfuric acid usage (56.3%), and herbicide-absorbing chemical usage (45.3%). Mostly, the plantations were far away from their living place (58.7%). Average working hours were 4.06 hours (SD 1.90 hours). While 56.3 percent had second job, while 57.9 percent also belonged to or participated in groups or fund. Overall health status was good (mean 2.47, SD 0.25). In addition, health status and educational level, obligation, number and type of obligation, frequency of work, herbicide usage, type of herbicide, distance between field and living place, obstacle at work, and group membership were significantly different (p 0.05)

This study suggests that there should be the properly active approach strategy for rubber tree farmers in specific area.

Key words: **health status, rubber tree farmers**